

Aktuální informace

Ústavu zdravotnických informací a statistiky
České republiky

Praha 10.2.2006

3

Tuberkulóza v Evropě v roce 2003 na základě výsledků Surveillance of Tuberculosis in Europe - EuroTB

Surveillance of Tuberculosis in Europe - report on tuberculosis cases notified in 2003 - Euro TB

Souhrn

Euro TB zveřejnilo výsledky šetření o rozšíření tuberkulózního onemocnění v Evropě v roce 2003 a také tabulky vývoje tohoto onemocnění v letech 1995 - 2003. V 52 zemích WHO Evropského regionu bylo registrováno téměř 416 tis. případů TB v roce 2003 a tvořily 8,7 % všech TB onemocnění hlášených do WHO (9,9 % v roce 2002). Roční zpráva věnuje pozornost také monitoringu TB onemocnění ve věznicích a mezi HIV pozitivními. Snaží se podchytit výsledky antituberkulotické léčby a stav rezistentnosti vůči antituberkulotikům. Celou zprávu Surveillance of Tuberculosis in Europe - EuroTB je možné najít v originálu na adrese www.eurotb.org.

Summary

Euro TB published the results of surveillance of tuberculosis in Europe in 2003 and also tables with trends of notified cases and rates in 1995 - 2003. In 52 countries of the WHO European Region 416 cases were registered in 2003, representing 8,7 % of notifications made to WHO worldwide (9,9 % in 2002). Annual Report includes likewise information about results of anti tuberculosis treatment and anti tuberculosis drug resistances. The original of Surveillance of Tuberculosis in Europe - EuroTB can be found on www.eurotb.org.

V roce 2003 bylo ve WHO*) Evropském regionu (celkem 880 mil obyvatel) hlášeno **415 786 případů onemocnění tuberkulózou, tj. 47,2 případu na 100 tis. obyvatel** (46,2 v roce 2002). Uvádí to zpráva Euro TB o epidemiologické situaci „Surveillance of tuberculosis in Europe - hlášené případy v roce 2003“. Euro TB je evropská dozorovací síť založená v roce 1996 a řízená Institutem de Vaile Sanitaire, France ve spolupráci s nizozemskou KNCV Tuberculosis Foundation a finančně podporovaná Evropskou komisí. Euro TB usiluje o zlepšení kontroly nad TB onemocněním ve WHO Evropském regionu prostřednictvím poskytování validních a srovnatelných informací o epidemiologické situaci. Euro TB pracuje na principu dobrovolné účasti a spolupráce národních koordinátorů z 52 zemí WHO Evropského regionu. Země jednotlivých oblastí regionu mají různá specifika a výrazně diferencovanou míru TB nemoci, proto jsou rozděleny do tří základních skupin: EU + Západ, Střed a Východ. V roce 2003 pocházelo 70 % notifikací ze zemí Východu, 15 % notifikací bylo ze zemí Středu a dalších 15 % notifikací pocházelo ze zemí EU + Západ. V roce 2003 se dále prohloubily rozdíly v hlášenosti a nemoci mezi základními skupinami zemí WHO Evropského regionu.

*) World Health Organization/Světová zdravotnická organizace

EU a Západ (EU & West)

Tuto skupinu tvoří 32 státy Evropské unie včetně těch, o něž byla v roce 2004 EU nově rozšířena, plus tzv. Západ/West (Andora, Island, Izrael, Monako, Norsko, San Marino a Švýcarsko). Ve skupině zemí EU a Západ (474 mil. obyvatel) **bylo hlášeno 64 434 onemocnění TB** (66 877 v roce 2002), tzn. že celková **míra hlášenosti TB činila 13,6 případu** na 100 tis. obyvatel (14,4 v roce 2002). Míra hlášenosti byla nižší než 10 na 100 tis. obyvatel v 16 zemích a vyšší než 20 v 6 státech, a to v Pobaltí - Litva (82), Lotyšsko (72), Estonsko (47) - dále v Portugalsku (41), Maďarsku (28) a Polsku (26). Dětské případy (0 - 14 let) představovaly 4 % ze všech hlášených onemocnění, 46 % případů se týkalo věku 15 - 44 let, 27 % spadalo do věkové kategorie 45 - 64 let a 23 % bylo ve věku nad 64 let. Poměr míry hlášenosti mezi muži a ženami s TB onemocněním byl v průměru 1,7 s tendencí být vyšší v zemích s vyšší mírou hlášenosti. Tuberkulóza plic představovala 77 % všech onemocnění, z toho bylo 43 % bakteriologicky potvrzeno a 55 % bylo kultivačně pozitivních. Cizí původ mělo 31 % nemocných, míra hlášenosti TB u cizinců byla vyšší (57) než u tuzemců (5) s vrcholem onemocnění ve věku mezi 25 až 34 lety, zatímco u tuzemců vrchol nemocnosti ležel ve věkové kategorii nad 64 let. Mezi lety 1997 až 2003 došlo k poklesu míry hlášenosti téměř o 20 %, pokles byl nižší v kategorii „mladí dospělí“ (-5 %) ve srovnání s ostatními věkovými skupinami (-26 %) a podobně pokles byl nižší v kategorii cizinec (-2 %) proti kategorii tuzemec (-34 %). HIV prevalence mezi TB nemocnými byla hlášena z 19 zemí, nejvyšších hodnot dosáhla v Portugalsku (16 %) a Španělsku (10 %).

Česká republika patří do skupiny zemí EU a Západ, v roce 2003 bylo v ČR hlášeno 1 162 případů TB. Mírou hlášenosti TB 11,4 se ČR řadí pod průměrnou hodnotu hlášenosti v této skupině (13,6) a ve srovnání o ostatními státy figuruje uprostřed řady - vyšší míru hlášenosti TB mělo 12 zemí a nižší rovněž 12 zemí ze skupiny. Stejně jako v celé skupině vykázali i v ČR vyšší nemocnost muži, cizinci, starší lidé a lidé z rizikových skupin, u obou pohlaví byla převažující diagnózou tuberkulóza plic. **V roce 2003 bylo dosaženo nejlepšího epidemiologického stavu TB onemocnění v ČR od počátku statistického sledování.** Data za ČR předává do WHO evropské databáze ÚZIS ČR ve spolupráci s Národní jednotkou dohledu nad TB.

Střed (Centre)

Nejmenší skupinou WHO Evropského regionu je Střed (Centre); skupinu tvoří osm zemí (126 mil. obyvatel): Albánie, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Chorvatsko, Makedonie, Rumunsko, Srbsko a Turecko. V roce 2003 bylo v této oblasti **hlášeno 60 597 případů TB onemocnění** (64 902 v roce 2002), data za Bosnu a Hercegovinu nebyla kompletní. Nejvíce hlášení pochází z Rumunska (52 %) a Turecka (20 %). **Míra hlášenosti TB za skupinu činila 48,6** (v roce 2002 to bylo 53,7). Nejvyšší hodnoty dosáhla hlášenost v Rumunsku (141,6), v ostatních státech skupiny se pohybovala v rozmezí 17,7 až 41,3. Z hlediska věkového rozvrstvení nemocnosti není skupina homogenní - v Rumunsku byl vrchol prevalence ve věkové kategorii 45 - 54 let, v Bulharsku ve věku 54 let a v ostatních zemích v kategorii nad 64 let. Plicní TB představovala 81 % ze všech TB případů. Při sledování onemocnění ve vývojové řadě od roku 1999 poklesla míra hlášenosti pouze v Albánii, Chorvatsku a Turecku. Řada zemí této skupiny nedodala kompletní data, proto bude třeba zdokonalit spolupráci při uplatňování TB kontrolních programů.

Východ (East)

Územně nejrozlehlejší skupinou zemí WHO Evropského regionu je Východ, patří sem 12 států (Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Gruzie, Kazachstán, Kirgizstán, Republika Moldávie, Ruská federace, Tádžikistán, Turkmenistán, Ukrajina, Uzbekistán) s 280 mil. obyvatel. V roce 2003 zde bylo registrováno **290 395 případů TB onemocnění** (272 849 v roce 2002), tj. **103,6 případu na 100 tis. obyvatel** (97,1 v roce 2002). Nejvíce onemocnění (52 %) bylo zaznamenáno v Ruské federaci. Ta je pátou zemí na světě v absolutním počtu infikovaných osob. Míra hlášenosti TB dosáhla v Ruské federaci hodnoty 106,3. Ještě vyšší míru hlášenosti vykázala Gruzie (117), Republika Moldávie (118), Kirgizstán (137) a Kazachstán (208). Polovina států ze skupiny Východ (6) zaznamenala vrchol nemocnosti u obou pohlaví ve věkové kategorii 25 - 34 let, což je příznačné pro země s vyšší mírou hlášenosti. Dětské populace se týkalo 7 % ze všech hlášení. Rok 2003 byl dalším rokem v řadě, kdy vzrostla ve skupině Východ míra hlášenosti onemocnění, v období let 1999 - 2003 rostla míra hlášenosti v průměru o 4,5 % ročně, tento růst je částečně vysvětlitelný i zvyšující se kompletností reportingu.

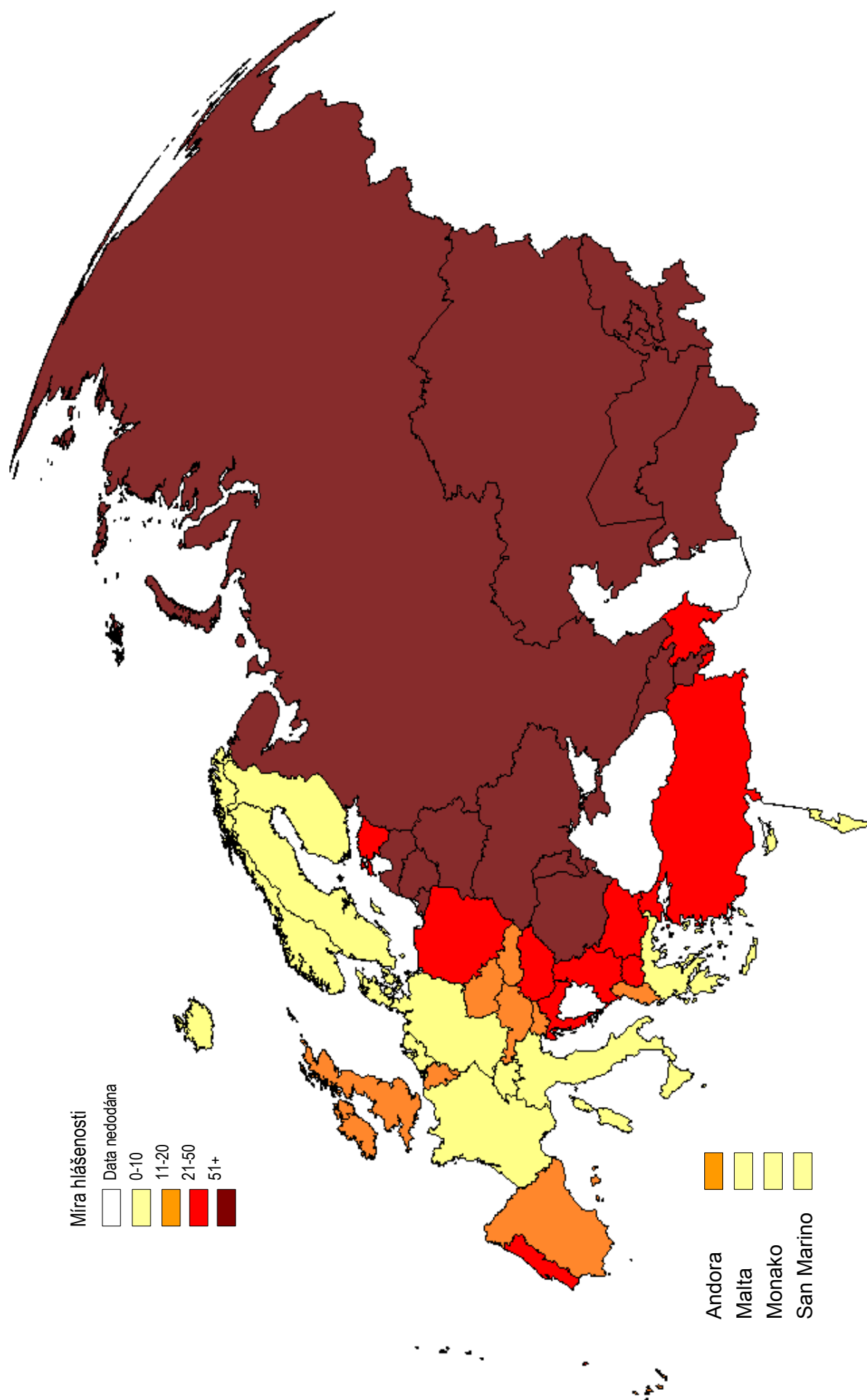
Z Evropského WHO regionu pocházelo 8,7 % všech TB hlášení doručených do WHO v roce 2003. Proti předchozímu roku došlo k mírnému snížení tohoto podílu, ale přesto se míra hlášenosti TB onemocnění v regionu zvýšila, a to hlavně v některých zemích ze skupiny Východ (Rusko, Bělorusko, Ukrajina a ještě dalších pět států). Zvýšení bylo tak velké, že převážilo klesající trend míry hlášenosti onemocnění ve výrazné většině ostatních zemí WHO Evropského regionu. Skupina Východ se bude muset stát prioritní oblastí kontroly TB. Ve všech třech základních skupinách zemí přetrvává vyšší incidence onemocnění mezi muži, cizinci a rizikovými skupinami obyvatel. Z hlediska věkového rozvrstvení nemocných platí, že ve státech s nízkou mírou hlášenosti se nemocnost koncentruje v nejvyšší věkové kategorii (nad 65 let), zatímco ve státech s vysokou mírou hlášenosti se nemocnost projevuje také v mladších věkových kategoriích (24 až 35 let) a dokonce vyšší měrou i u dětí, což dále podporuje zrychlenou virulenci onemocnění. Řada států poskytuje stále ještě nekompletní nebo nedostatečně strukturovaná data, takže zejména informace o cizincích a rizikových skupinách, o rezistencích a výsledcích léčby nevycházejí z plně harmonizovaných a implementovaných sestav. Počet států, které dodávají srovnatelné údaje se ale každým rokem zvyšuje.

Report on tuberculosis cases je velmi podrobným informačním materiálem o situaci TB ve všech 52 zahrnutých zemích, obsahuje množství dat a grafů zpracovaných za každý jednotlivý stát. Celou zprávu je možné najít na adrese www.eurotb.org.

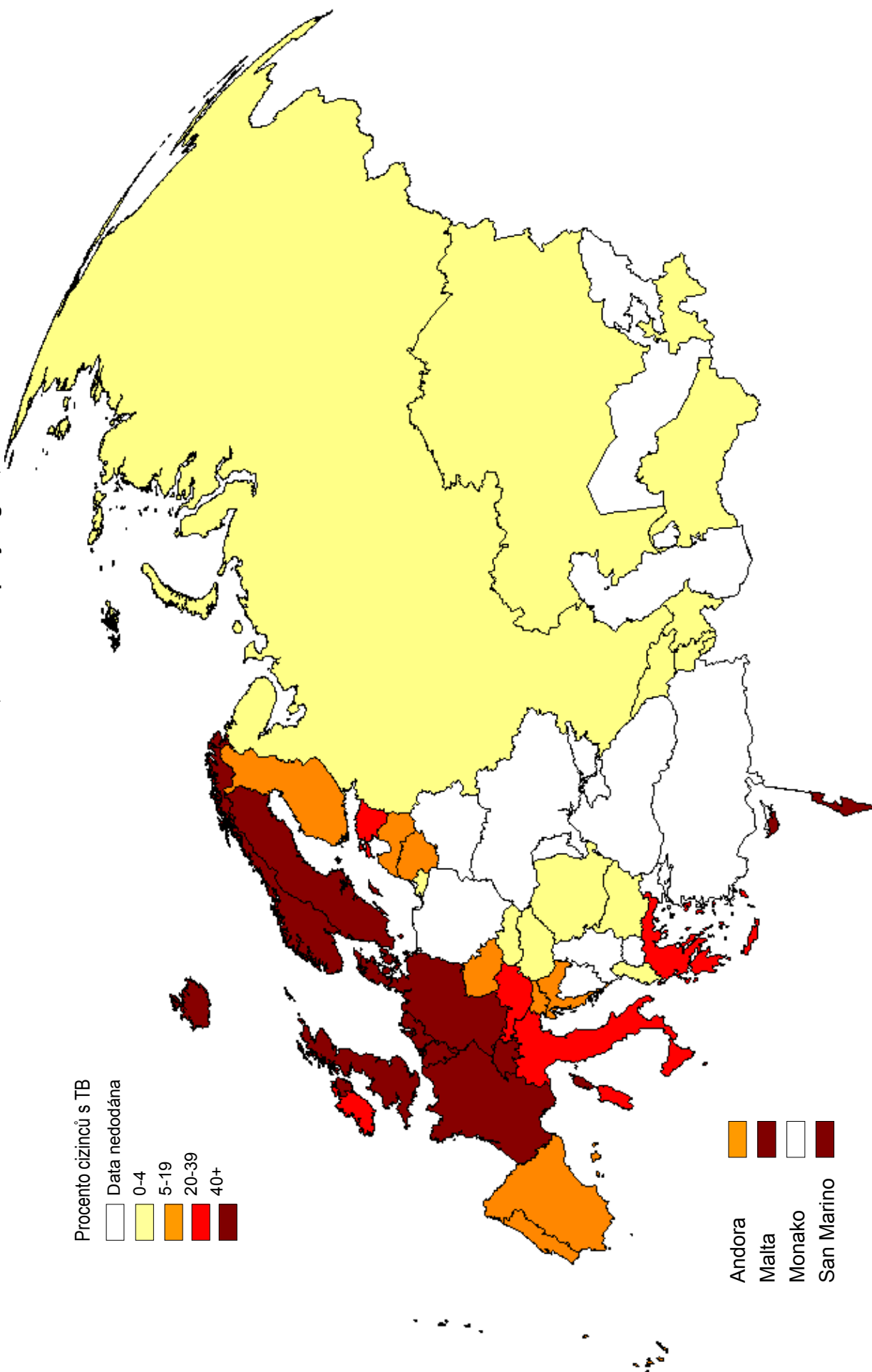
Zdroj: Surveillance of Tuberculosis in Europe/Euro TB

Vypracovala: Ing. Alena Ondračková

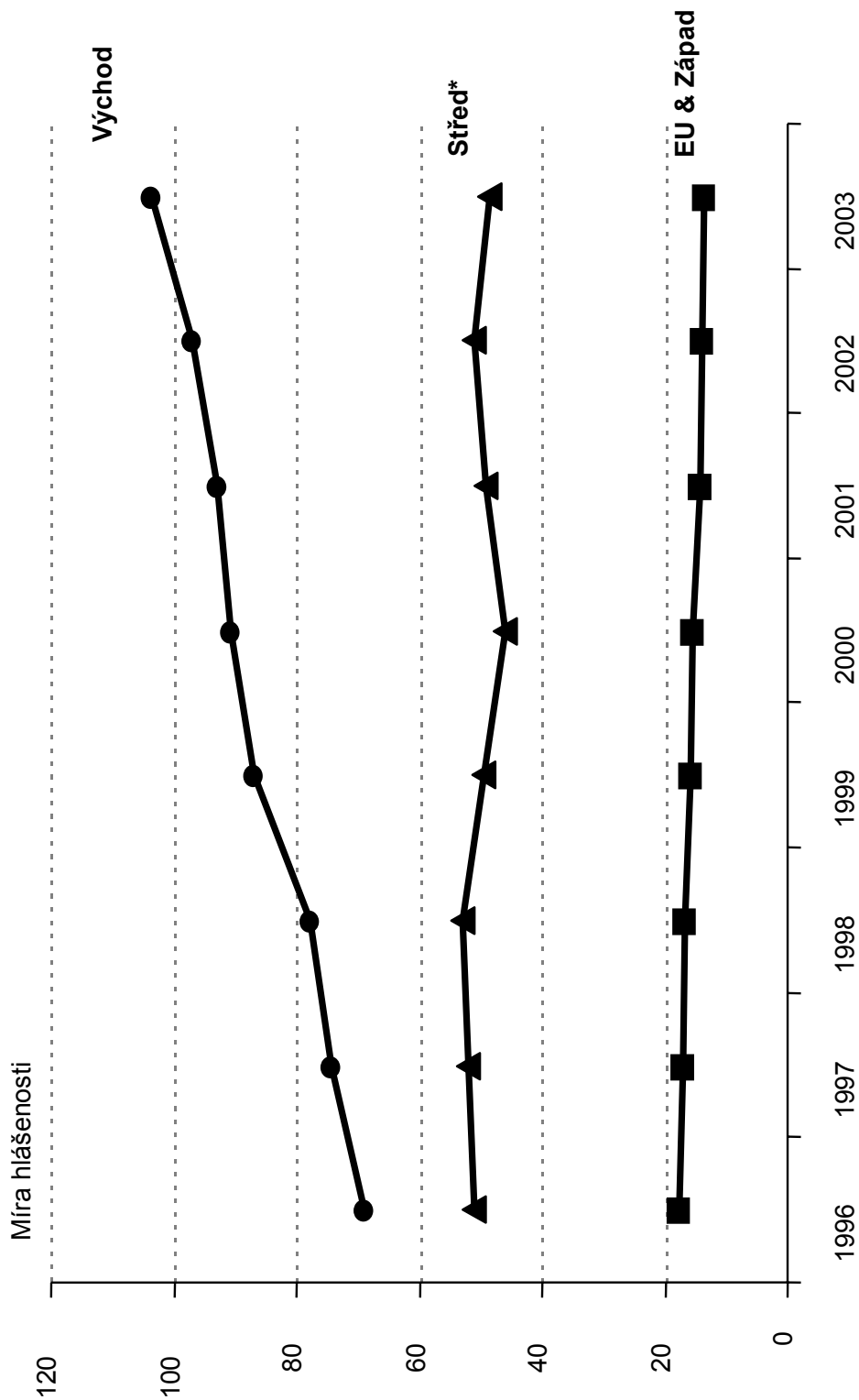
Hlášená TB onemocnění na 100 tis. obyvatel, WHO Evropský region, 2003

Tuberkulóza mezi cizinci, WHO Evropský region, 2003

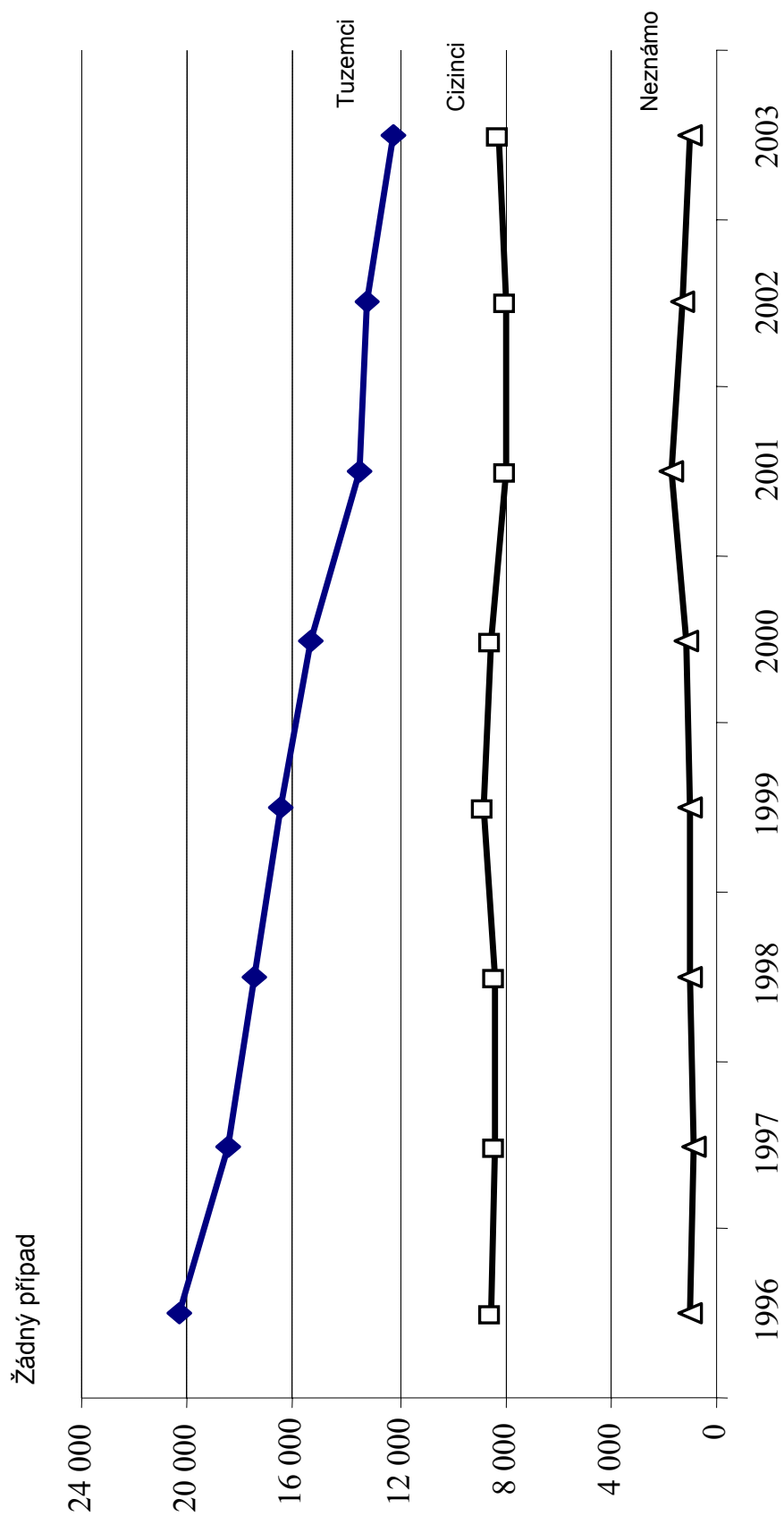

Vývoj TB nemocnosti, WHO Evropský region, 1996-2003

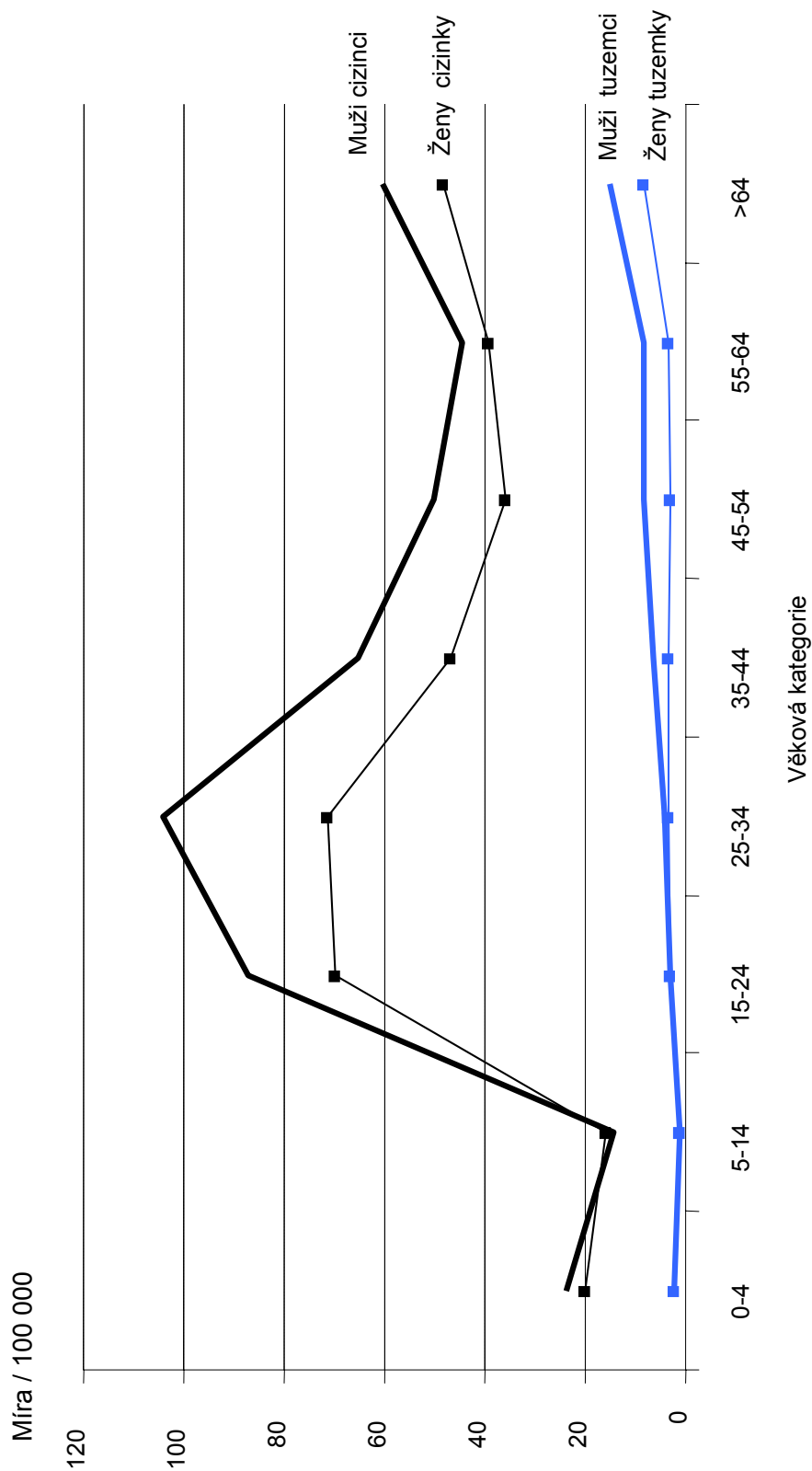
*Kromě Bosny a Hercegoviny

TB onemocnění podle geografického původu nemocných, EU & Západ*, 1996-2003

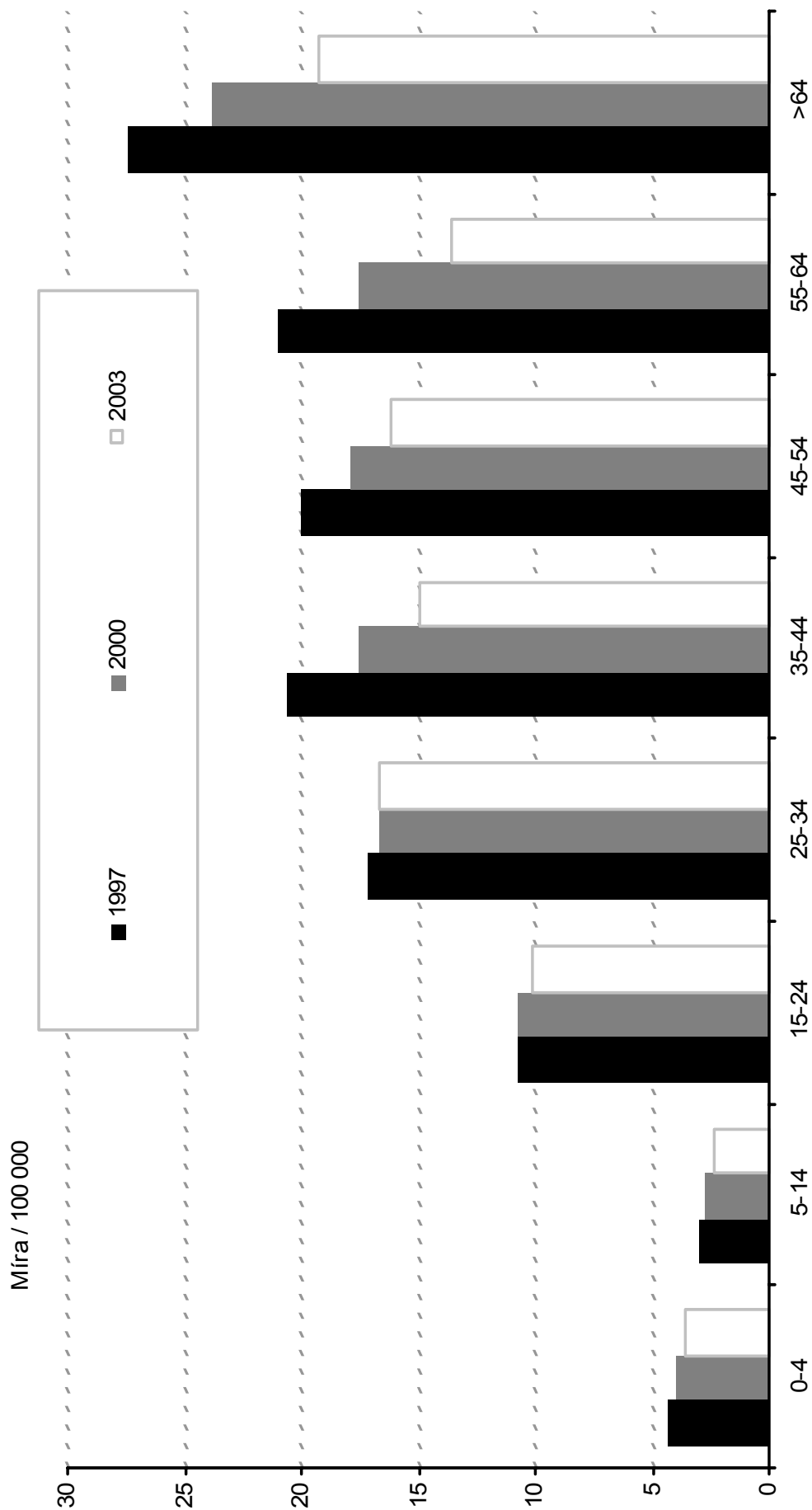
* Rakousko, Belgie, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Německo, Island, Izrael, Holandsko, Norsko, Slovensko, Slovinsko, Švédsko a Švýcarsko

Míra hlášenosti TB podle věku, pohlaví a geografického původu,
EU & Západ*, 2003

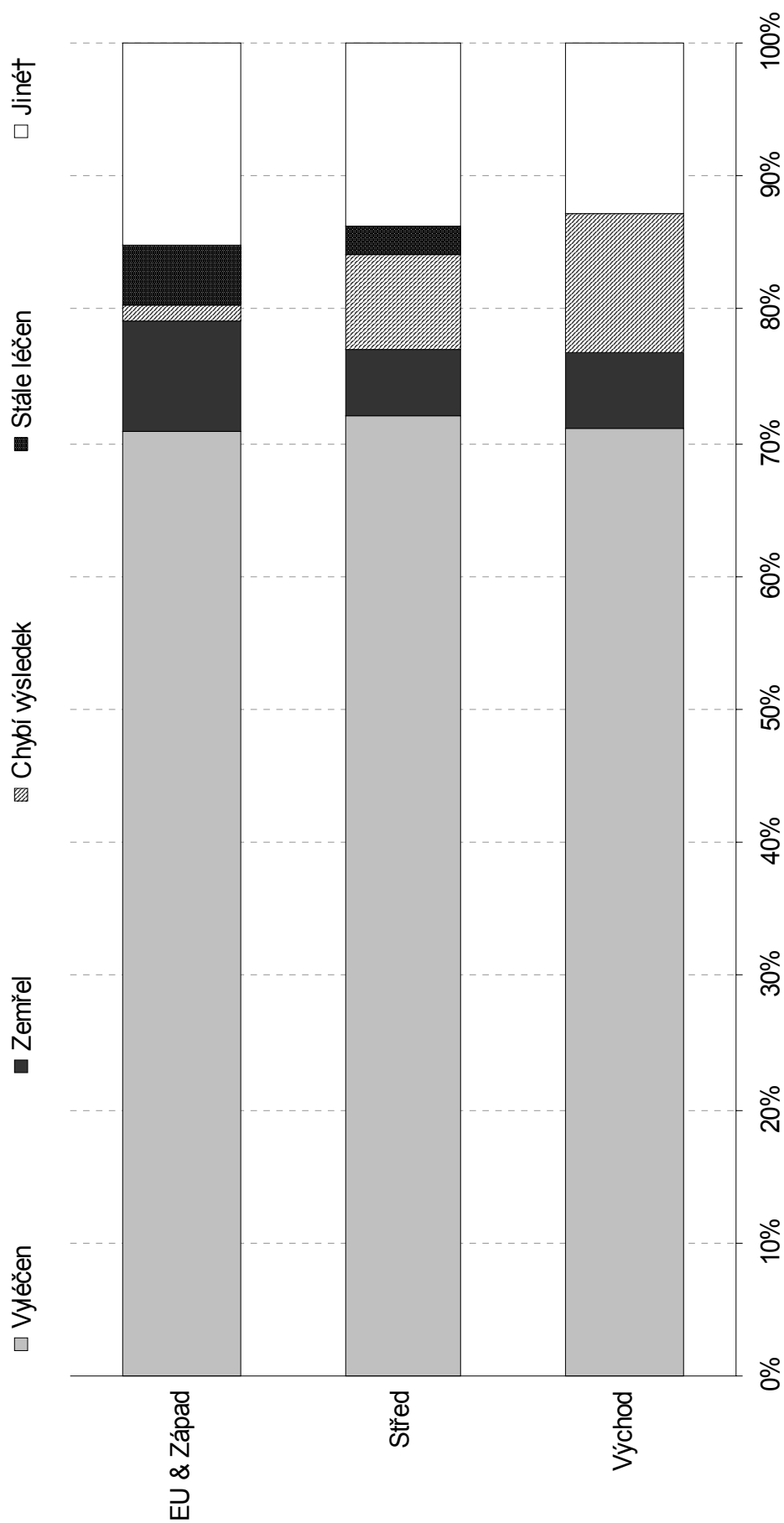
* Země s dostupnými odhady pro onemocnění mezi cizinci: Rakousko, Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Německo, Island, Holandsko, Norsko, Slovensko, Švédsko, Švýcarsko, Velká Británie

Míra hlášenosti TB podle věkových skupin, EU & Západ *, 1997 - 2003

* Kromě: Andora, Kypr, Řecko, Irsko, Monako, San Marino a Španělsko, a 1,190 případů bez rozlišení věku

Výsledky léčby plicní TB podle geografických oblastí, WHO Evropský region, 2002*

*23 zemí EU & Západ, 5 zemí Středu a 4 země Východu s kompletními národními kohortami

† ztracen, přemístěn, neznámo